

THE ECONOMIC CRISIS OF 2008 AND THE FINANCIAL SYSTEM SUPERVISION: TOWARDS A EUROPEAN BANKING UNION

Kolovou Evaggelia

Department of Accounting and Finance, Technological Educational Institute of Epirus

Gikas Grigorios

Department of Accounting and Finance, Technological Educational Institute of Epirus
and Postgraduate Programme on Banking, Hellenic Open University

Kyritsis Kostantinos

Department of Accounting and Finance, Technological Educational Institute of Epirus

Abstract

The significant repercussions of the recent crisis in the financial sector and the real economy have led to the development of policies aimed at strengthening the stability of the international banking system.

Banking regulatory reforms (Basel III) improve micro-prudential supervision and involve macro-prudential supervision to avoid systemic risk. Capital requirements are tightening up and the quality of core capital is upgraded in order to provide greater coverage of losses and better risk management. In addition, a new framework for liquidity risk is introduced, as well as a complementary tool for limiting leverage.

Recently, an agreement was reached in the EU to establish a Banking Union in the Eurozone, based on uniform regulation, supervision, bank clearing and deposit protection mechanisms. This framework includes a common banking capital for bank consolidation, which aims to reduce the impact on savers.

This study aims to analyze the banking sector's activities and the constituent elements of the existing regulatory framework, particularly those involved in the causes of the financial crisis. It also aims to present the dimensions of the new regulatory framework for joint supervision leading to the European Banking Union and to analyze the pillars that form it, even though they are still in progress. The analysis will also build on the experiences from the recent crisis, in order to reach clear conclusions about the necessity and role of the Banking Union.

Keywords: Monetary Policy, Central Banks and Their Policies, Financial Aspects of Economic Integration

JEL: E52, E58, F36

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2008 ΚΑΙ Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Κολοβού Ευαγγελία

Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου

Γκίκας Γρηγόριος

Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου και Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Τραπεζική», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κυρίτσης Κωσταντίνος

Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου

Περίληψη

Οι σημαντικές επιπτώσεις της πρόσφατης κρίσης στο χρηματοπιστωτικό τομέα και στην πραγματική οικονομία οδήγησαν σε ανάπτυξη πολιτικών που στοχεύουν την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Οι μεταρρυθμίσεις του κανονιστικού πλαισίου των τραπεζών (Βασιλεία III) βελτιώνουν την μικρο-προληπτική εποπτεία και εμπεριέχουν μακρο-προληπτική επιτήρηση για την αποφυγή του συστημικού κινδύνου. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις γίνονται αυστηρότερες και η ποιότητα των βασικών κεφαλαίων αναβαθμίζονται, με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατότητα κάλυψης ζημιών και την καλύτερη διαχείριση κινδύνων. Επιπλέον, εισάγεται ένα νέο πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας, όπως και ένα συμπληρωματικό εργαλείο για τον περιορισμό της μόχλευσης.

Πρόσφατα, στην ΕΕ επιτεύχθηκε συμφωνία για την ίδρυση της Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη, που βασίζεται σε ενιαίους μηχανισμούς ρύθμισης, εποπτείας, εκκαθάρισης τραπεζών και προστασίας των καταθέσεων. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει ένα κοινό τραπεζικό κεφάλαιο για εξυγίανση των τραπεζών, που στοχεύει στον περιορισμό των επιπτώσεων για τους αποταμιευτές.

Η εργασία έχει ως στόχο να αναλύσει τις δραστηριότητες του τραπεζικού τομέα και των στοιχείων που συνθέτουν το υπάρχον ρυθμιστικό πλαίσιο, ιδιαίτερα όσων εμπλέκονται στα αίτια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Επίσης, έχει ως στόχο να παρουσιάσει τις διαστάσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου για την κοινή εποπτεία που θα οδηγήσουν στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση και να αναλύσει τους πυλώνες που την αποτελούν αν και ακόμη βρίσκονται σε εξέλιξη. Η ανάλυση θα στηριχτεί και στις εμπειρίες από την πρόσφατη κρίση, ώστε να διεξαχθούν σαφή συμπεράσματα για την αναγκαιότητα και το ρόλο της Τραπεζικής Ένωσης.

Keywords: Νομισματική Πολιτική, Κεντρικές Τράπεζες και άλλες πολιτικές, Τραπεζική Ένωση και Οικονομική Ολοκλήρωση

JEL: E52, E58, F36

1. Εισαγωγή

Στις τελευταίες δεκαετίες εκτυλίσσονται παγκοσμίως ραγδαίες εξελίξεις σε τεχνολογικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Στο επίκεντρο των οικονομικών εξελίξεων κυρίαρχη θέση κατέχει ο χρηματοπιστωτικός τομέας. Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι πρωταρχικής σημασίας για την ανάπτυξη της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνεχώς εξελίσσεται και δημιουργεί νέα μέσα, νέα πολύπλοκα προϊόντα και νέες αγορές. Όμως αυτή η ανάπτυξη – εξέλιξη οδήγησε στην αύξηση των κινδύνων και στην εμφάνιση νέων, με δυσμενείς επιπτώσεις για τους συμμετέχοντες στις αγορές, όπως μας έδειξε και η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση (Αγγελόπουλος, 2010).

Η ιστορία έχει δείξει ότι οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις είναι τα έναυσμα για σημαντικές τροποποιήσεις στο κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού τομέα. Κυρίαρχο ρόλο στις μεταρρυθμίσεις και στη θέσπιση εποπτικών καθηκόντων είχε η Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία με αφορμή τις διάφορες φάσεις-κύκλους της οικονομικής κρίσης, εξέδωσε ρυθμιστικά-εποπτικά πλαίσια με τη μορφή συμφώνων Βασιλείας I, Βασιλείας II, Βασιλείας III κατά χρονολογική εξέλιξη.

Ειδικότερα, για την αντιμετώπιση της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, σημαντική προσπάθεια σημειώθηκε με το σύμφωνο της Βασιλείας III, όπου έχουν θεσπιστεί νέες διατάξεις στο πεδίο της τραπεζικής εποπτείας με τροποποιήσεις του ισχύοντος κανονιστικού και εποπτικού πλαισίου και διερεύνησης των ορίων του. Οι διατάξεις αυτές έχουν στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών στο διεθνή χρηματοπιστωτικό τομέα και την εξάλειψη κάθε πιθανότητας να εμφανιστεί στο μέλλον παρόμοια ισχυρή κρίση.

Με την εξάπλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης 2007-2008 στον Ευρωπαϊκό χώρο και τις ασυντόνιστες εθνικές ανταποκρίσεις που επιχειρήθηκαν στις τραπεζικές χρεοκοπίες, τα αρμόδια Ευρωπαϊκά όργανα αποφάσισαν να προχωρήσουν στο σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, με την ελπίδα η ζώνη του ευρώ να επανέλθει σε τροχιά οικονομικής μεγέθυνσης τοποθετημένη πλέον σε πιο στέρεα βάση.

2. Οι τραπεζικοί κίνδυνοι και η εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα που αποτελεί το σύνολο των χρηματοπιστωτικών αγορών με τα άτομα και τα ιδρύματα που διαπραγματεύονται στις αγορές αυτές, καθώς και τις ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές του συστήματος, είναι εκτεθειμένο σε κινδύνους που μπορούμε να τους ταξινομήσουμε σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: στους παραδοσιακούς κινδύνους, στους κινδύνους αγοράς, στους λειτουργικούς κινδύνους και στο συστημικό κίνδυνο (Γκίκας, Χυζ, 2016, σελ. 145-146).

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα, λειτουργώντας σε ένα αβέβαιο περιβάλλον, μεταβάλλεται και αναθεωρεί συνεχώς το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του, προς αντιμετώπιση των κινδύνων που εμφανίζονται, προκειμένου να παρέχει στο διηνεκές τα μέσα και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για τη μεταβίβαση χρηματικών πόρων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες (Γκίκας, Χυζ, 2016, σελ.123: Hyz, Gikas, 1993)

Για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος κατέστη αναγκαία η υιοθέτηση ενός χρηματοοικονομικού πλέγματος ασφαλείας (financial safety net) δηλαδή η δημιουργία ενός πλαισίου κανόνων, ελέγχων και διαδικασιών για την χρηματοοικονομική ευστάθεια και την προστασία του τραπεζικού τομέα. Το πλέγμα ασφαλείας περιλαμβάνει διάφορα προληπτικά μέτρα, καθώς και παρεμβατικές και προστατευτικές πολιτικές (Bukowski, 2011).

Για την υλοποίηση του στόχου και μέσω ανάλογων εποπτικών συστημάτων υιοθετούνται μέτρα προληπτικής εποπτείας. Υπάρχουν δύο μορφές προληπτικής εποπτείας των τραπεζών, η μικρο-προληπτική εποπτεία (micro-prudential supervision) που επικεντρώνεται σε μικροοικονομικά χαρακτηριστικά των τραπεζών και σε επιμέρους όργανα, εξασφαλίζοντας τη φερεγγυότητα, την επαρκή ρευστότητα και την εύρυθμη λειτουργία τους σε πλήρη διαφάνεια και η μακρο-προληπτική εποπτεία (macro-prudential supervision) που εστιάζεται στις επιδράσεις των μακρομεγεθών στα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών. Οι πιο βασικοί κανόνες που χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές με στόχο τον περιορισμό της συσσώρευσης των συστημικών κινδύνων σε όλο το εύρος του χρηματοπιστωτικού

συστήματος αφορούν τα εποπτικά κεφάλαια και τον κίνδυνο ρευστότητας μιας τράπεζας. Η μακρο-προληπτική εποπτεία επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των δύο εκφάνσεων με τις οποίες περιορίζεται ο συστημικός κίνδυνος και αυτές είναι: η «χρονική διάσταση» και η «διατομεακή». Η χρονική διάσταση η οποία αφορά την εξέλιξη του συστημικού κινδύνου στο χρονικό ορίζοντα. Η διατομεακή διάσταση αφορά τον τρόπο κατανομής του κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα για συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Οι παρεμβατικές πολιτικές του πλέγματος ασφαλείας περιλαμβάνουν το σχεδιασμό ενός αποτελεσματικού πλαισίου διαχείρισης κρίσεων που έχουν στόχο να ελαχιστοποιήσουν, κατά το δυνατόν, τις επιπτώσεις μιας εγχώριας ή διεθνούς κρίσης στην πραγματική οικονομία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την υλοποίηση ενός πλαισίου τριών σταδίων: (α) στάδιο πρόληψης, με στόχο την αύξηση των πιθανοτήτων πρώιμου εντοπισμού των προβλημάτων, καθώς και την ενίσχυση της ετοιμότητας των τραπεζών σχετικά με την αντιμετώπιση σοβαρών δυσχερειών, (β) στάδιο πρώιμης παρέμβασης, όπου οι μεν νομισματικές αρχές μπορούν να παρεμβαίνουν για έκτακτη χρηματοδότηση φερέγγυων τραπεζών μέσω του μηχανισμού του δανειστή έκτακτης ανάγκης (lender of last resort), ενώ οι εποπτικές αρχές μπορούν να παρεμβαίνουν προληπτικά ώστε να μετριαστούν κατά το δυνατόν οι επιπτώσεις, και (γ) στάδιο εξυγίανσης, όπου η αρχή εξυγίανσης, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, μπορεί να ενεργοποιήσει κάποια ή κάποιες από τις συμβατικές τεχνικές εξυγίανσης όταν μια τράπεζα έχει πτωχεύσει ή είναι στα πρόθυρα της πτώχευσης, και δεν υπάρχει η δυνατότητα ανάκαμψης με ιδιωτικά κεφάλαια ή εποπτικές παρεμβάσεις.

Οι προστατευτικές πολιτικές του πλέγματος ασφαλείας αφορούν την δημιουργία Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων (deposit guarantee). Συστήματα εγγύησης καταθέσεων βρίσκονται σε ισχύ στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Καθιερώθηκαν για πρώτη φορά μετά τη μεγάλη κρίση του 1929-1933 με στόχο να ελαχιστοποιήσουν ή να εξαλείψουν τον κίνδυνο απώλειας των καταθέσεων σε περίπτωση πτώχευσης των τραπεζών. Το αίσθημα της ασφάλειας είναι σημαντικό, αφού οι καταθέσεις για τα νοικοκυριά και τις μικρές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν αποταμιεύσεις ή σημαντικά κεφάλαια για τη διενέργεια συναλλαγών.

3. Τραπεζική εποπτεία και Βασιλεία I, II, III.

Κυρίαρχος μοχλός για την προοδευτική εξέλιξη και την ενεργοποίηση των εποπτικών συστημάτων του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος σε κοινή γραμμή πλεύσης αποτέλεσε η δυναμική παρουσία της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία

Η επιτροπή Βασιλείας δεν είναι διεθνής κυβερνητικός οργανισμός, αλλά μία de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί υπό τη διοικητική αιγίδα της Τράπεζας των Διεθνών Κανονισμών- BIS (Πετράκης 1999). Οι αποφάσεις που λαμβάνονται δεν έχουν νομική δέσμευση για τους τρίτους αποδέκτες τους και διατυπώνονται συνήθως ως γενικές αρχές ή ελάχιστα προτεινόμενα στάνταρ συμπεριφοράς (Walker, 2001). Από τα πλέον αξιοσημείωτα συγγράμματα είναι τα Σύμφωνα της Βασιλείας (Basel Accords) τα οποία είναι ευρέως γνωστά ως Βασιλεία I, Βασιλεία II, Βασιλεία III και αποτελούν την πρώτη διεθνώς οργανωμένη προσπάθεια δημιουργίας ενός κοινού συστήματος υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ως κεφαλαιακή επάρκεια κατά κινδύνων θεωρείται η ύπαρξη και διατήρηση ιδίων κεφαλαίων ενός πιστωτικού ιδρύματος, σε ύψος, το οποίο αρκεί για την αντιμετώπιση πιθανών ζημιών από κινδύνους που ενέχουν οι δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος (Ψυχομάνης, 2009 : Γκίκας, Χυζ, 2016, σελ. 158)

Για τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες δύναται να εκπληρώσουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις έναντι αυτών των κινδύνων, προτάθηκε ο συντελεστής φερεγγυότητας ή δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ο οποίος πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 8%.

$$\Delta.Κ.Ε.=\frac{\text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού και στοιχεία εκτός Ισολογισμού}} \geq 8\%$$

Στη Βασιλεία I η στάθμιση του ενεργητικού έγινε έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς. Τα Ίδια Κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων, στα πλαίσια της άσκησης εποπτείας, παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές από τα αντίστοιχα λογιστικά κεφάλαια, για αυτό η Βασιλεία I εστίασε το ενδιαφέρον της στα εποπτικά Ίδια Κεφάλαια τα οποία διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στο βασικό κεφάλαιο (Core Capital) ή πρωτογενές κεφάλαιο (Tier I) και στο συμπληρωματικό

κεφάλαιο (Supplementary Capital) ή δευτερογενές κεφάλαιο (Tier II) ενώ απαιτείται το πρώτο να είναι τουλάχιστον το 50% του συνόλου, δηλαδή τουλάχιστον 4% του σταθμισμένου ενεργητικού.

Ως σταθμισμένο ενεργητικό λογίζεται το άθροισμα των στοιχείων του ενεργητικού σταθμισμένων ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο (risk adjusted assets-RAA) πλέον τη στάθμιση ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο των εκτός ισολογισμού στοιχείων (off-balance sheets items), μαζί με τη μέτρηση του κινδύνου της αγοράς (Τζαβαλής, 2010). Η μέθοδος αυτή χαρακτηρίζεται ως τυποποιημένη μέθοδος υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου.

Το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας I δημιούργησε σημαντικές στρεβλώσεις και αναποτελεσματικότητες στην εκτίμηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009) καθώς προβλεπόταν η σχεδόν αυθαίρετη ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού σε κατηγορίες κινδύνου με παράλληλη στάθμιση των στοιχείων αυτών με συντελεστές που δεν απέδιδαν στο πραγματικό επίπεδο έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο. Η Προνομιακή μεταχείριση των κρατικών τίτλων που τους κατέτασσε στην κατώτερη ζώνη κινδύνου. Οι αθετήσεις όμως αρκετών κρατικών υποχρεώσεων κυρίως της Λατινικής Αμερικής, απέδειξαν ότι οι κρατικοί τίτλοι χρέους δεν μπορούσαν να θεωρούνται επένδυση μηδενικού κινδύνου. Δεν αναγνωρίζονταν το αποτέλεσμα ενδεχόμενης διαφοροποίησης που θα μπορούσε να μειώσει τον πραγματικό συνολικό κίνδυνο του χαρτοφυλακίου, καθώς το εποπτικό πλαίσιο θεωρούσε το συνολικό κίνδυνο ενός χαρτοφυλακίου ως το άθροισμα των επιμέρους του στοιχείων. Δεν λάμβανε υπόψη τους άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς. Οι τράπεζες, σταδιακά άρχισαν να τιτλοποιούν τις απαιτήσεις τους (securization) για να αποκτήσουν ρευστότητα και να μπορούν να προβούν σε νέες χορηγήσεις.

Η συμβολή της Συμφωνίας της Βασιλείας I αναγνωρίστηκε στην αποτελεσματική ανάκαμψη μιας μακράς καθόδου που σημείωναν οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των διεθνώς δραστηριοποιημένων τραπεζών και στην ενίσχυση της εφαρμογής κοινών τεχνικών εποπτείας, μειώνοντας εμφανώς την ποικιλομορφία στις παγκόσμιες εποπτικές προσεγγίσεις.

Αν και η Βασιλεία I έθεσε αυστηρούς κανόνες τους οποίους σύστηνε να ακολουθούνται από όλα τα μέλη, εντούτοις, τη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν νέες αιτίες που οδήγησαν σε πτώχευση αρκετές τράπεζες

Οι αιτίες αυτές συνδέονταν με την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών, δηλαδή τις διαδικασίες που ακολουθούσαν στη λήψη των αποφάσεων. Έτσι, το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλεία II έπρεπε να καλύψει και αυτόν τον κίνδυνο, ο οποίος ονομάστηκε λειτουργικός κίνδυνος

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II αποτελείται από τρεις θεματικές ενότητες η, κατά τη φρασεολογία της Επιτροπής, από τρεις πυλώνες

Πυλώνας I: Καθορίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και, για πρώτη φορά, του λειτουργικού κινδύνου.

Πυλώνας II: Αρχικώς καθορίζεται ποιος είναι ο σκοπός της σχεδιαζόμενης διαδικασίας που ακολουθείται από τις εποπτικές αρχές αναφορικά με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και ακολούθως θεσπίζονται οι γενικές κατευθύνσεις που διέπουν τη σχεδιαζόμενη διαδικασία

Πυλώνας III: Ενισχύει την πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που συνδέονται με την κεφαλαιακή επάρκεια,

Στον πρώτο πυλώνα η επιτροπή καθορίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και για πρώτη φορά του λειτουργικού κινδύνου.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μια από τις βασικές καινοτομίες του νέου συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακρο-προληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικρο-προληπτικής, παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστηματικό κίνδυνο.

Η νέα συνθήκη της Βασιλείας II αποδείχθηκε πως δεν ήταν αρκετή για να αποτρέψει την εκδήλωση της κρίσης που ξεκίνησε το 2007. Η νέα συνθήκη είχε αφετηρία τον Ιανουάριο του 2008, ενώ η κρίση είχε αρχίσει ήδη να γιγαντώνεται.

Επίσης, η λανθασμένη εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων για την εφαρμογή της συνθήκης της Βασιλεία II ήταν καθοριστικός παράγοντας για την αποτυχία του πλαισίου. Οι τράπεζες είχαν την ευχέρεια και με την νέα συνθήκη, να μπορούν να αποκρύψουν και να παρουσιάσουν τα στοιχεία που αφορούσαν τους κινδύνους και τα κεφάλαια τους με τρόπο, ώστε να μην φαίνονται στο ευρύ κοινό και κυρίως στις εποπτικές αρχές τα προβλήματά τους. Η δυνατότητα αυτή τους δίνονταν με τις ευχέρειες που τους έδινε η Βασιλεία II στον τρόπο υπολογισμού και μέτρησης των κινδύνων τους (Καραμούζης, Χαρδούβελης, 2011).

Η υπερβολική μόχλευση που υπήρχε στο τραπεζικό σύστημα πρέπει να θεωρηθεί εν μέρει τουλάχιστον, προϊόν του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια, γιατί τα πιστωτικά ιδρύματα, έχοντας ως στόχο να μειώσουν το κόστος από την εφαρμογή του, κατέφευγαν σε υπερβολική τιτλοποίηση απαιτήσεων και σε τεχνικές «ρυθμιστικού αρμπιτράζ» (Γκόρτσος, 2011)

Όπως αναφέρει και η επιτροπή της Βασιλείας, ενώ η κεφαλαιακή επάρκεια των περισσότερων τραπεζών ήταν επαρκής, η ποιότητά τους ήταν χαμηλή και με την έναρξη της κρίσης αντιμετώπισαν προβλήματα ρευστότητας, καθώς και η απότομη αναστροφή των συνθηκών στις αγορές ανέδειξε την ταχύτητα με την οποία μπορούν να εξαντληθούν τα αποθέματα ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Hyz, Gikas, 2015).

Επίσης το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλεία II δεν περιείχε κανόνες μακρο-προληπτικών πολιτικών για την πρόληψη, τη χρονική διάσταση και η διατομεακή του συστημικού κινδύνου και όπως αναδείχθηκε με την πρόσφατη κρίση ο συστημικός κίνδυνος υπήρξε εντονότατος.

Σύμφωνα με τον Γκόρτσο (2011), το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια κρίθηκε ότι αποτελεί έναν από τους παράγοντες που εντείνει την προκυκλικότητα, καθώς ωθεί τις τράπεζες, κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανάπτυξης να συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση της πιστωτικής επέκτασης, με την καθιέρωση χαμηλότερων κριτηρίων αξιολόγησης στο πλαίσιο χορήγησης στο πλαίσιο χορήγησης δανείων, ενώ κατά τη διάρκεια της ύφεσης να περιορίζουν τις χορηγήσεις δανείων με τη θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις δύο πρώτες συνθήκες της Βασιλείας συμμετείχαν τα μέλη του G-10 και απουσίαζαν τελείως οι μεγαλύτερες

αναπτυσσόμενες οικονομίες που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο πλέον στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Έτσι η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και οι παραπάνω αστοχίες που δεν είχαν προβλεφθεί με τη Βασιλεία II έδωσαν το έναυσμα στην επιτροπή να ξεκινήσει νέες συζητήσεις και να καταλήξει στις 16-12-2010 σε μία νέα έκθεση γνωστή ως Βασιλεία III.

Το νέο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας αποτελεί βελτίωση και συμπλήρωση του υφιστάμενου και όχι μια καινούργια συμφωνία και έχει ως σκοπό την ενδυνάμωση την ενδυνάμωση της σταθερότητας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος κινούμενο σε δύο επίπεδα: μικροοικονομικό (micro-prudential) και μακροοικονομικό (macro-prudential). Βασική καινοτομία της Βασιλείας III αποτελούν ο δείκτης μόχλευσης (leverage ratio), που έχει ως σκοπό τη μείωση της μόχλευσης των τραπεζικών ιδρυμάτων και η εισαγωγή κεφαλαιακών αντικυκλικών αποθεματικών (buffers) που θα διακρατούνται από τις τράπεζες κατά τη διάρκεια των καλών περιόδων με σκοπό τη χρήση τους ως μια πρόσθετη κάλυψη σε περιόδους κρίσης (Γκίκας, Χυζ, σελ. 162). Εν ελλείψει, λοιπόν, κανόνων μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής επέμβασης, η Βασιλεία III καθιέρωσε το καινοτόμο αυτό στοιχείο, το λεγόμενο κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης (capital conservation buffer), σύμφωνα με το οποίο τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν σε περιόδους οικονομικής επέκτασης να διακρατούν ένα πρόσθετο αποθεματικό κεφάλαιο, πέραν του προβλεπόμενου για την κάλυψη της κεφαλαιακής επάρκειας. Η χρήση του κεφαλαιακού αποθέματος ενδείκνυται σε περιόδους δυσμενών οικονομικών εξελίξεων για την απορρόφηση ζημιών, ενισχύοντας το ποσοστό κεφαλαιακών απαιτήσεων και ενδυναμώνοντας την ανθεκτικότητα των τραπεζών σε περιπτώσεις κρίσεων. Το κεφαλαιακό απόθεμα προέρχεται από τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων, ενώ το ύψος του ορίζεται στο 2,5% επί των συνολικών σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων

Στα πλαίσια περιορισμού του φαινομένου της προκυκλικότητας, όπως παρατηρήθηκε το διάστημα της πρόσφατης κρίσης, η Βασιλεία III εισάγαγε ένα μακροοικονομικό μέτρο, το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα (countercyclical capital buffer), ως επέκταση του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης. Βάσει αυτού, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να σχηματίζουν υποχρεωτικά ένα επιπλέον απόθεμα, σε περιόδους υπέρμετρης πιστωτικής επέκτασης, λαμβάνοντας

υπόψη τις συνθήκες του οικονομικού περιβάλλοντος μακροπρόθεσμα, ώστε να εξασφαλίζεται η μελλοντική τους προστασία.

Το ύψος του αντικυκλικού αποθέματος κυμαίνεται από 0% έως 2,5% των συνολικών σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, προσαρμοσμένο στην αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου.

Εισάγονται επίσης για την παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας δύο νέοι δείκτες. Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας σε βραχυχρόνιο ορίζοντα που πρέπει να είναι κατ' ελάχιστον στο 100% και ορίζεται ως ο λόγος του αποθέματος των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού προς τις συνολικές καθαρές ταμειακές ροές κατά τη διάρκεια των επόμενων 30 ημερολογιακών ημερών.

Ο δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης, σε μακροχρόνιο ορίζοντα, ορίζεται ως ο λόγος της διαθέσιμης ποσότητας προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης και το ύψος θα πρέπει να βρίσκεται σε ποσοστό άνω του 100%.

Οι αλλαγές που επέφερε η Βασιλεία III στην τραπεζική εποπτεία κινούνται προληπτικά σε δύο επίπεδα: σε μικροοικονομικό και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αποβλέπουν αφενός στην ενδυνάμωση της κάθε τράπεζας ξεχωριστά, ώστε να μπορούν να ξεπερνούν τα προβλήματα που οφείλονται σε περιόδους αρνητικών εξελίξεων και αφετέρου στην αντιμετώπιση συστημικού κινδύνου. Δηλαδή η Βασιλεία III είναι ότι και η Βασιλεία II με μακρο-προληπτικό περιτύλιγμα. (Χριστόπουλος και Ντόκας, 2012)

Από την άλλη πλευρά, ο Caruana (2011) υποστηρίζει πως δεν αρκεί μόνο η πλήρης και έγκαιρη εφαρμογή της Βασιλεία III για να «προστατευτεί» το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά απαιτούνται δράσεις και μεταρρυθμίσεις από όλους τους τομείς της δημόσιας πολιτικής περιλαμβανομένης της δημοσιονομικής και νομισματικής.

Η Fitch Rating εκτιμά σε έκθεσή της, πως με το νέο εποπτικό πλαίσιο, τα 29 παγκόσμια συστημικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (G-SIFI) θα χρειαστούν πρόσθετα κεφάλια ύψους 566 δις. Δολαρίων για να καλύψουν τους νέους κεφαλαιακούς κανόνες. Ο ίδιος οίκος εκτιμά πως η Βασιλεία III θα επιφέρει μία μείωση στη μέση απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE) των τραπεζών άνω του 20%.

Η μείωση στην απόδοση των ιδίων κεφαλαίων θα συμβεί καθώς τα πιστωτικά ιδρύματα για να αντιμετωπίσουν την έλλειψη κεφαλαίων.

Ο Γκόρτσος (2011) επισημαίνει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα με την εφαρμογή των νέων διατάξεων μπορεί να οδηγηθούν σε περιορισμό της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων με άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και στην ανάπτυξη, καθώς δεν θα προβούν σε διανομή κερδών προς τους μετόχους τους τα επόμενα έτη.

Η επιτακτική ανάγκη μείωσης του κόστους των τραπεζών (Gikas, 1999), είναι πιθανόν να τις οδηγήσει σε έναν κύκλο μετατόπισης των δραστηριοτήτων τους σε χώρες με χαλαρό ρυθμιστικό εποπτικό πλαίσιο ή σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος που τελούν υπό ήπια ρυθμιστική και εποπτική παρέμβαση.

Παράλληλα, ο Byres (2012) αναφέρει σχετικά με το νέο εποπτικό πλαίσιο ότι οι τιτλοποιήσεις συνεχίζουν να διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην παροχή χρηματοδοτήσεων των τραπεζών. Μία από τις αιτίες της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν ότι οι εποπτικές αρχές δεν είχαν εντοπίσει τους κινδύνους που υφίστανται οι τιτλοποιήσεις. Παρά, λοιπόν, το μάθημα που λάβαμε στην πρόσφατη κρίση το νέο εποπτικό πλαίσιο δεν εμποδίζει τη λογική των τιτλοποιήσεων. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι η τιτλοποίηση αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο των πιστωτικών ιδρυμάτων για την άντληση κεφαλαίων και τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους. Η κατάχρηση όμως της τιτλοποίησης ήταν αυτή που οδήγησε τα πιστωτικά ιδρύματα σε προβλήματα ρευστότητας.

4. Η πρόσφατη οικονομική κρίση

Στην παρούσα κρίση μπορούμε να διακρίνουμε τρεις φάσεις οι οποίες ουσιαστικά είναι και τα κύματα «μετάδοσης» από το σημείο δημιουργίας τους στο περιβάλλον μέσω της παγκοσμιοποίησης (Χριστόπουλος, Ντόκας, 2012)

Στην πρώτη φάση δημιουργήθηκε οικιστική φούσκα. Η οικονομική κρίση εμφανίστηκε αρχικά στις ΗΠΑ, μετά την μείωση των επιτοκίων από τη Κεντρική Τράπεζα. Έτσι δόθηκαν φθηνά στεγαστικά δάνεια, με αποτέλεσμα να αυξηθούν πολύ οι τιμές των ακινήτων. Προς αντιμετώπιση του πληθωρισμού η κεντρική

τράπεζα αύξησε τα επιτόκια με αποτέλεσμα να μη μπορούν να πληρωθούν τα στεγαστικά δάνεια και να εμφανίσουν έντονα προβλήματα και να έχουμε τραπεζική και οικονομική κρίση

Στη δεύτερη φάση εμφανίστηκε κρίση ομολόγων. Οι τράπεζες στις ΗΠΑ για να αυξήσουν τη ρευστότητα τους, εξέδωσαν ομόλογα που στηρίζονταν στα στεγαστικά δάνεια. Με την εμφάνιση της κρίσης τα ομόλογα έχασαν το μεγαλύτερο μέρος της αξίας τους. Όμως τα ομόλογα αυτά (τοξικά) είχαν μεταφερθεί στις τράπεζες σε όλο τον κόσμο με αποτέλεσμα με μολυνθούν και αυτές και να μεταδοθεί η τραπεζική κρίση (συστημικός κίνδυνος).

Στη τρίτη φάση έχουμε την εμφάνιση της κρίσης χρέους. Για τη χρηματοδότηση των προβληματικών τραπεζών τους, τα κράτη εξέδωσαν κρατικά ομόλογα, αυξάνοντας έτσι το δημόσιο χρέος. Βέβαια η αύξηση του χρέους οφείλονταν και σε άλλους παράγοντες οι οποίοι διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Η υπερβολική αύξηση του δημόσιου χρέους είχε σαν αποτέλεσμα να αυξηθούν τα επιτόκια δανεισμού από τις διεθνείς χρηματαγορές και να μη μπορούν να δανειστούν από αυτές και να βυθιστούν σε οικονομική κρίση (Gikas et al. 2012). Έτσι η ΕΕ προχώρησε σε οικονομική βοήθεια προς τις χώρες αυτές επιβάλλοντας ταυτόχρονα πολιτικές λιτότητας και μεταρρυθμίσεις (μνημόνια).

Τα κράτη της Ευρωζώνης στα οποία εμφανίστηκε εντονότερη η οικονομική κρίση μπορούν να χωρισθούν σε δύο κατηγορίες: Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Κύπρος, όπου η κρίση ξεκίνησε σαν τραπεζική κρίση και οδηγήθηκε σε δημοσιονομική κρίση και σε κρίση χρέους. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν η Πορτογαλία και η Ελλάδα, όπου, ναι μεν το τραπεζικό σύστημα παρουσίαζε προβλήματα, αλλά πρωταρχικό ρόλο στην εμφάνιση και στην εξέλιξη της κρίσης έπαιξαν τα δημοσιονομικά προβλήματα και το πρόβλημα του δημοσίου χρέους. Βέβαια και άλλες χώρες της Ευρωζώνης έχουν υψηλό δημόσιο χρέος, όπως η Ιταλία και η Γαλλία, ενώ και σε πολλές χώρες υπάρχουν τράπεζες με μεγάλα προβλήματα, όπως η Monte die Paschi di Siena στην Ιταλία και Deutsche Bank στη Γερμανία.

5. Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

Η εξέλιξη της κρίσης σε κρίση χρέους στη ζώνη του ευρώ, ο κατακερματισμός των αγορών και η εμφάνιση ανισορροπιών στη μετάδοση ενιαίας νομισματικής πολιτικής (Gikas, 2004) στην Ευρωζώνη άνοιξε νέο κύκλο συζητήσεων για τη μεταφορά των στοιχείων του πλέγματος ασφαλείας σε μία πανευρωπαϊκή εποπτική αρχή. Οι τοποθετήσεις επεκτάθηκαν σε ένα ευρύτερο πεδίο και οι πολιτικές προτεραιότητας εστιάστηκαν ώστε να διαμορφωθεί μία «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση» (European Banking Union), στο πλαίσιο της οποίας να αναπτυχθούν σε ενοποιημένο επίπεδο:

Μία κεντρική τραπεζική αρχή που να αναλογεί κατ' αποκλειστικότητα στο τραπεζικό σύστημα και να τελεί υπό την επίβλεψη της ΕΚΤ στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού-ESM- (πρώτος πυλώνας).

Ένα υπερεθνικό όργανο διευθέτησης των μη υγιών τραπεζικών ιδρυμάτων, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης-SSM και ένα υπερεθνικό ταμείο διάσωσης για την απορρόφηση των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων που προκαλούνται (δεύτερος πυλώνας).

Ένα κοινό σύστημα εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων στο πλαίσιο λειτουργίας ενός Ενιαίου Μηχανισμού Προστασίας των Καταθέσεων-DGS- (τρίτος πυλώνας).

Η τραπεζική ένωση αποτελεί σύστημα τραπεζικής εποπτείας και εξυγίανσης που λειτουργεί βάσει κανόνων που ισχύουν σε ολόκληρη την ΕΕ. Αφενός, εγγυάται την ασφάλεια και την αξιοπιστία του τραπεζικού τομέα στην ευρωζώνη και ευρύτερα στην ΕΕ και, αφετέρου, διασφαλίζει ότι η εξυγίανση των μη βιώσιμων τραπεζών γίνεται χωρίς να δαπανηθούν χρήματα των φορολογουμένων και με ελάχιστη επίπτωση στην πραγματική οικονομία. Μέλη της τραπεζικής ένωσης είναι όλα τα κράτη της ευρωζώνης και τα κράτη μέλη της ΕΕ που επιλέγουν να συμμετάσχουν. Όλα τα κράτη που θα υιοθετήσουν μελλοντικά το ευρώ θα γίνονται αυτόματα μέλη της τραπεζικής ένωσης. Τα κράτη εκτός ευρωζώνης μπορούν να συμμετάσχουν μέσω της σύναψης συμφωνίας στενής συνεργασίας..

Η ραχοκοκαλιά της τραπεζικής ένωσης και, γενικότερα, του ρυθμιστικού πλαισίου για τον χρηματοπιστωτικό τομέα της ΕΕ είναι το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων, το οποίο αποτελείται από δέσμη νομοθετικών κειμένων τα οποία ισχύουν για όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα στην ΕΕ. Η δράση του είναι υποστηρικτική, ώστε να εδραιωθεί κοινή πίστη για την πραγματοποίηση του ευρωπαϊκού οράματος, αλλά και προληπτική, με σκοπό να μετριάσει την ενδεχόμενη έξαρση και ένταση μίας τραπεζικής κρίση. Οι επικριτές του εγχειρήματος υποστηρίζουν ότι η επιβολή υπερβολικών μέτρων ρυθμιστικής παρέμβασης από ευρωπαϊκές αρχές είναι υπεύθυνη για την εμφάνιση ενδεχομένων στρεβλώσεων της πραγματικής οικονομίας, την περιορισμένη δυνατότητα χορηγούμενης χρηματοδότησης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις και αποτελεί την πιθανή γενεσιουργό αιτία μιας χρηματοοικονομικής ύφεσης. Η υποχρεωτική συμμόρφωση των τραπεζών στα αυστηρά μέτρα του νέου πλαισίου, μπορεί να προκαλέσει τόσο την αδυναμία τήρησης των προβλεπόμενων υψηλών κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο και στην αύξηση του λειτουργικού κόστους και κατά συνέπεια να οδηγήσει στην περαιτέρω συρρίκνωση του τραπεζικού κλάδου, αλλά και στην υποκινούμενη ενίσχυση ενός σκιώδους τραπεζικού συστήματος.

Η ενεργοποίηση του πανευρωπαϊκού μηχανισμού εποπτείας πιστεύεται από πολλούς ότι θα έχει άμεση επίπτωση στην αυτονομία των τραπεζικών ιδρυμάτων, καθώς θα περιοριστεί ο βαθμός παρέμβασής τους στις χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές και ιδιαιτέρως στις αδύναμες οικονομίες ενδέχεται να παρατηρηθεί μία άτυπη παραχώρηση της εθνικής τους κυριαρχίας.

Η επιμονή της ΕΕ να σταματήσουν τα bail-out (διασώσεις τραπεζών με κρατικό χρήμα), που έχουν κοστίσει συνολικά 5,38 τρισεκατομμύρια ευρώ από το 2008 στους φορολογουμένους, και να δώσουν τη θέση τους στα bail-in, δηλαδή στην επιβάρυνση των ιδιωτών επενδυτών, οδήγησε στη διαμόρφωση ενός πλαισίου κανόνων, όπου ακόμη και αν μια εθνική κυβέρνηση θέλει και έχει τη δυνατότητα να σώσει μια τράπεζα με κρατικά κεφάλαια, απαγορεύεται να το κάνει πριν πληρώσουν οι ιδιώτες ένα μεγάλο ποσό, που θα πρέπει να αντιστοιχεί στο 8% του παθητικού της τράπεζας. Η Τραπεζική Ένωση σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί, επίσης, να αποτελέσει αφορμή

για όξυνση των αντιπαραθέσεων μεταξύ των χωρών του Βορρά-Νότου, δημιουργώντας σοβαρές κοινωνικές αναταράξεις στην ευρωπαϊκή επικράτεια.

Αν και οι εκτιμήσεις ήταν ότι οι τελικές αποφάσεις για τη δημιουργία της τραπεζικής ένωσης θα λαμβάνονταν μέχρι τα τέλη του 2013, βρισκόμαστε στο 2017 και η τραπεζική ένωση ημιτελής. Πρόοδος έχει σημειωθεί στην εκκαθάριση προβληματικών τραπεζών, αν και τα προβλήματα που εμφανίστηκαν πρόσφατα στη Πορτογαλία και Ιταλία, έχουν αναδείξει δυσχέρειες ,τόσο στη λειτουργία , όσο και στη χρηματοδότησή τους.

Τέλος παρατηρείται καθυστέρηση σε ένα βασικό πυλώνα της τραπεζικής ένωσης; την εξασφάλιση των καταθέσεων. Διατυπώνονται ενστάσεις τόσο για το χρόνο, όσο και την ποιότητα υλοποίησης του κοινού ταμείου εξυγίανσης, το οποίο προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί πλήρως σε 8 χρόνια με 55 δις, ποσό το οποίο χαρακτηρίζεται χαμηλό (η απάντηση της Κομισιόν είναι ότι οι νέο κανόνες εποπτείας θα περιορίσουν σημαντικά τις ακραίες περιπτώσεις οι οποίες θα επιβάλλουν την ενεργοποίηση του μηχανισμού). Επιπλέον επισημαίνεται το γεγονός ότι απαγορεύεται μεν η κρατική στήριξη σε μία προβληματική τράπεζα, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για μία τράπεζα η οποία δεν έχει χαρακτηριστεί ακόμη προβληματική .

Επίλογος

Η υλοποίηση της Τραπεζικής Ένωσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την ενοποίηση των κρατών στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού νομισματικού και χρηματοοικονομικού πλαισίου και φιλοδοξεί να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για τη δρομολόγηση της Δημοσιονομικής Ένωσης. Η διαμόρφωσή της απαιτεί τη ριζική τροποποίηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, και όχι την απλή εναρμόνιση των ρυθμιστικών κανόνων της ευρωπαϊκής τραπεζικής νομοθεσίας.

Η τραπεζική ένωση μπορεί να αποτελέσει έναν μηχανισμό ασφαλείας στην αντιμετώπιση των μελλοντικών κρίσεων για ολόκληρη την ευρωζώνη. Κρίσιμο στοιχείο για την ομαλή πορεία προς την τραπεζική ένωση είναι η ταχεία ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων σχετικά με το πλαίσιο που θα διέπει τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης, ως μείζον εργαλείο για τη διαχείριση μελλοντικών τραπεζικών κρίσεων.

Η τραπεζική ένωση θεωρείται ως απαραίτητη και βασική προτεραιότητα για τον επιμερισμό των κινδύνων, την προστασία των καταθετών (και μέσω της «διαδικασίας εκκαθάρισης»), την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα, και την εκ νέου χορήγηση πιστώσεων στις επιχειρήσεις σε όλα τα κράτη-μέλη. Η εδραίωση της Τραπεζικής Ένωσης προσδοκά να αποφέρει σημαντικά οφέλη και οι διαστάσεις να είναι πολύπλευρες. Από νομικής απόψεως, ένα πλούσιο νομοθετικό περιεχόμενο με νέους κανονισμούς θα εμπλουτίσει τα στοιχεία του ευρωπαϊκού και τραπεζικού δικαίου. Από οικονομική πλευρά, οι καινούριοι κανόνες λειτουργίας αναμορφώνουν τον τρόπο δράσης και τη στρατηγική των πιστωτικών οργανισμών και δημιουργούν ένα νέο μοντέλο λειτουργίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, ενώ από πολιτική σκοπιά η Τραπεζική Ένωση φέρνει την ΕΕ πιο κοντά στο στόχο της πολιτικής ενοποίησης των χωρών-μελών της

Αναφορές

Bukowski S. (2011), *Economic and Monetary Union – Current Fiscal Disturbances and the Future*, “International Advances in Economic Research”, Vol. 17, No. 3.

Byres, W. (2012), *Basel III: “Necessary, but not sufficient”* <http://www.bis.org/speeches/sp121106.pdf>

Caruana J., (2011), “*Basel III: New strains and old debates – challenges for supervisors, risk managers and auditors*” <http://www.bis.org/speeches/sp111014.pdf> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0049>

Gikas, G. (1999), *Korzyści skali w sektorze bankowym*, Bank i Kredyt, nr 11

Gikas, G. (2004), *Competitiveness problems of less developed Member Countries of the European Union by joining the Euro Zone*, 2nd International Scientific Conference “Enlarged Europe and Regional Disparities”, Preveza, June 3-4

Gikas, G., Hyz, A., Tagkas, P. (2012), *Global Financial Crisis and Greek Debt Crisis*, Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica, nr 273

Hyz A., Gikas G. (1993), *Kształtowanie poziomu oszczędności gospodarstw domowych*, “Bank i Kredyt”, nr 7

Hyz, A., Gikas, G. (2015), *CAMELS and Greek banking sector performance during the crisis an analysis and review of the evidence*, Folia Oeconomica, Vol 5, No 316(2015)

Walker, (2001), *“International Banking Regulation: Law, Policy and practice”*, Finance and Economic Law Series, The Hague: Kluwer Law International London – New York

Αγγελόπουλος Π. (2010), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Γκίκας, Γ., Χυζ, Α. (2016), *Χρήμα & Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Εκδόσεις Γέφυρα

Γκόρτσος, Χ. (2011), «Βασιλεία III»: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, Χρηματοπιστωτικό δίκαιο, Τεύχος 1, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα,

Γκόρτσος, Χ. (2011), *Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Γκόρτσος, Χ. (2014), *Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: οι θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος*, Τιμητικός Τόμος Φατούρου Α.

Ενημερωτικό σημείωμα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (2014), Τραπεζική Ένωση: Αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στη ζώνη του ευρώ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τραπεζική Ένωση, <http://www.consilium.europa.eu/el/home>

Κανονισμός (ΕΕ) 806/2014 για τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης και το ενιαίο ταμείο εξυγίανσης, Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ , 30-7-2014, Αναρτήθηκε από <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/el/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0806&from=EN>

Κανονισμός(ΕΕ) 575/2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων, Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, 27-6-2013 Αναρτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0575&from=EN>

Καραμούζης, Ν., Χαρδούβελης, Γκ. (2011), *Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της ευρωζώνης: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον;*, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη

Οδηγία 2014/49/ΕΕ, Περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ 16-4-2014 , αναρτήθηκε από Οδηγία 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ, 12-6-2016, αναρτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/el/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0059&from=EN>

Οδηγία 2013/36/ΕΕ σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων («οδηγία περί κεφαλαιακών απαιτήσεων» - CRD), Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, 27-6-2013. Αναρτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0036&from=EN>

Πετράκης, Π. (1999) *Αξιολόγηση και Χρηματοοικονομική Διοίκηση*, Τόμος Γ', Ζητήματα Τραπεζικής Οικονομικής, Εκδόσεις «Το Οικονομικό»

Πρόταση κανονισμού 270/2015 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος εγγύησης των καταθέσεων Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρασβούργο, 24-11-2015, αναρτήθηκε από <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/el/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0586&from=EN>

Σαπουτζόγλου, Γ., Πεντοτής, Χ. (2009), *Τραπεζική Οικονομική*, Τόμος Α'-Β', Εκδόσεις Μπένου

Τζαβαλής Η., (2010) «*Μελέτες για το Ελληνικό Χρηματοοικονομικό Σύστημα*», Επιμέλεια Έκδοσης, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Χριστόπουλος Α., Ντόκας Ι. (2012), *Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας*, Εκδόσεις Κριτική

Ψυχομάνης, Σπύρος Δ., (2009), *Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος: Οι τράπεζες και η εποπτεία τους*, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα